

Bánfalvi József: Egy pedagógus feljegyzései szülőknek

Tizenöt írás sorakozik egymásután a TTIT Csongrád megyei füzet sorozatának e számában. Tizenöt írás, mindegyike más és más szereplőkről, más és más eseményről, a mindennapi élet — főként az iskolai élet — jelentéktelennek tűnő történeteiről szól. Az egészet mégis egy határozott szál fűzi össze: a felnövő ifjúságnak, az eljövendő évek dolgozó társadalmának aggódó, de egyben utat is mutató féltése, szeretete.

Meleg szív, nagy felelősségérzet kellett ennek a füzetnek megírásához. Ez a kettő szerencsésen párosult Bánfalvi József szegedi pedagógus és író kitűnő megfigyelő érzékével, íráskészségével. A történeteket olvasva nemcsak *tanulságos esetek* leírását kapjuk, hanem érdekes, *színes olvasmányokat* is.

Beszéljünk először az előbbiről. Ifjúságunk élete, fejlődése az iskolában és iskolán kívül egyaránt sok problémát okoz. S a felnőttek társadalmától függ, hogy az ifjú életükben felvetődő problémák hogyan oldódnak meg. Ezért címezte a szerző e feljegyzéseket, ezeket a kis történetkéket nagyon helyesen a

szülőknek, de ugyanakkor szól ez minden felnőttnek is. Intó figyelmeztetés mindegyik írás arra, hogy a gyermeknek szüksége van a felnőtteknek nemcsak gondos támogatására, segítésére az élet sok-sok buktatójában, hanem azok példamutatására is. Ezért áll jóformán mindegyik történet középpontjában a *Felnőtt* s mutatja meg több írás (A mágócsi almák, Az édesanya vétke miatt stb.), hogy mire vezet, ha a serdülő fiatal rossz példát lát maga előtt. Az ifjúság iránti *társadalmi felelősség* gondolata és ébresztgetése a legfőbb értéke a csokorba gyűjtött írásoknak.

S ami a gyűjtemény irodalmi értékét illeti, legelső sorban azt kell megemlíteni, hogy Bánfalvi Józsefnek sikerült — mondhatni — új műfajt teremtenie: a *pedagógiai riportot*. R riportjait, történeteit színes stílusban és egyszerűen, de igen plasztikusan jellemzett alakok bemutatásával formálta meg. Várjuk ennek az ügyes kezdeményezésnek a folytatását, amelyet reméljük, hogy izlésebb köntösből is vehetünk majd kézbe.

L. Z.

Hazánk felszabadulása (1944—1945)

Bibliográfia és dokumentum gyűjtemény

A magyar bibliográfiai irodalom az utolsó néhány évben (főleg 1953-tól) nagyot fejlődött. A műszaki tudományokkal és a termelés napi kérdéseivel foglalkozó bibliográfiák mellett a humán tudományok területéről is jónéhány jelentős könyvészeti alkotás látott napvilágot. (Meg kell azonban jegeznünk, hogy a rendelkezésre álló erők okosabb összehangolásával és a publikációs lehetőségek növelésével könyvészeti irodalmunk lényegesen több segítséget nyújthatna a kutatóknak éppen úgy, mint az átlagolvasónak.) Az átfogó, terjedelmes bibliográfiákon kívül tömegével — néha a kellenél is nagyobb számban — jelentek meg az úgynevezett ajánló bibliográfiák, melyek a tudomány, a művészet vagy a mindennapi élet egy-egy kisebb területéről gyűjtik össze a legsikerültebb, vagy legajánlhatóbb műveket és tárják az olvasó elé.

A történettudományok területéről is jelent meg néhány jelentős bibliográfia. (Magyar történeti bibliográfia 1—3 köt.; Kosáry Domokos: Bevezetés a magyar történelem forrásaiba és irodalmába. 1—2 köt.; Banner János—Jakabffy Imre: A Középduna medence régészeti bibliográfiája a legrégebb időktől a XI. századig. stb.) Napjaink, vagy a közelmúlt történetével azonban elsősorban az ajánló bibliográfiák foglalkoznak, melyek túlnyomórészt alkalomszerűen, az események egy-egy oldalát világítják csak meg — nem egyszer prakticista módon, az átfogóbb kép rovására. Pedig az a sokrétű történelem, amelyben élünk legalább úgy — vagy talán még jobban — érdeklí az olvasót, mint a régmúlt századok története. Hogy bibliográfusaink és bibliográfiai testületeink a ma történetével nem — vagy csak keveset és elégtelenül — foglalkoztak, ennek a fent elmondottakon kívül az is oka lehet, hogy nem volt megfelelő elvi tisztázottság egy mai tárgyú, magasszínvonalú igényeknek is megfelelő bibliográfia szerkesztéséhez. A Szabó Ervin Könyvtár »Hazánk felszabadulása« című bibliográfiája elsősorban azért jelentős alkotás, mert megtörte a jeget.

A munka Magyarország felszabadulásának tizedik évfordulója alkalmából jelent meg (sajnos csak 1000 példányban), ami azonban nem jelenti, hogy alkalmi jellegű kiadvány. Használata nem korlátozódik csupán a felszabadulási ünnepélyek anyagának összeállítására, ünnepi beszédek elkészítésére stb. (Bár, amint az elmúlt hetek reference-könyvtárosi gyakorlata megmutatta, ilyen közvetlen célokra is kiválóan alkalmas segédkönyv).

A nagy apparátussal — több, mint ötven könyvtáros közreműködésével — összegyűjtött, közel hateraz címleírásra rugó anyagot a szerkesztő, Tjiszay Andor és az anyag elrendezője, Szász Károlyné Gillemot Katalin gondosan és érdekesen állították össze.

A négy főrész időrendi, illetve témaszerinti tagoltsága a bibliográfia gyors és biztos áttekintését adja. Az első rövid rész (Magyarország a második világháborúban) az előszó szerint az összefoglaló jellegű munkákat tartalmazza, mindössze 13 művet sorol fel. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a kérdésnek csak ennyi volna a fontosabb összefoglaló irodalma — inkább arról lehet szó, hogy a szerkesztő ezt a kérdést bevezetőként nagy vonalakban kívánja érdekelteni. Mert a bibliográfiának tulajdonképpeni időhatárai 1944. szeptember 26. az első magyar város, Makó felszabadítása és 1945. április 4., Magyarország teljes megtisztítása a német és magyar fasiszták uralma alól.

A második, tulajdonképpeni főrész dolgozza fel ennek az időszaknak dokumentumait és az erre az időszakra vonatkozó írásokat. A harmadik részben a fasiszták tevékenységéről és a magyar nép ellenállásáról ad a bibliográfia megrendítő és ugyanakkor felemelő képet. A negyedik, legterjedelmesebb rész címe »Az újjáépítés megindulása«. Ezen belül külön fejezetekben gyűjti össze a debreceni időszak dokumentumait, valamint a budapesti események anyagát.

A bibliográfia függelékei között legfontosabb a gondosan és sokrétűen tagolt helymutató, legérdekesebb a feldolgozott napi- és időszaki lapok mutatója, de az időrendi áttekintés, a nem túlságosan terjedelmes tárgymutató és természetesen a névmutató is növeli a munka használhatóságát.

Az egyes ívek közé ragasztott hasonmások (plakátok, korabeli újságlapok, röpcédulák, stb.) és a mellékelt hadműveleti térképek kétségkívül olvasmányosabbá és teljesebbé teszik a bibliográfiát. Különösen értékelnünk kell azt, hogy a hasonmások egy részét itt közlik első ízben. Még hatásosabb lett volna azonban, ha ezt a lényegében illusztráló anyagot úgy rendezi a szerkesztő, hogy a bibliográfia azon részéhez kerüljön, mely a megfelelő időszakra, vagy kérdésre szól. Az ilyen elhelyezés megérte volna a körülményesebb és esetleg költségesebb kötetzeti megoldást is.

A tipográfia általában egyenletes és áttekinthető. Véleményünk szerint a tétel-számokat kellett volna félkövérrel szedetni, a lelőhelyeket pedig legfeljebb kurzívval. Annál is inkább ezt a megoldást kellett volna választani, mert sok esetben a lelőhely két sorra is kiterjedő megnevezése és az ugyanazon típusú és nagyságú betűből szedett alcím egyazon oldalon zavarólag hat. (Pl. 41. p.) Nem a tipográfia, hanem a korrekció vagy revízió hibái az elvétve előforduló sajnálatos »eltördelések«. (Pl. 4584, 4589. tételeknél).

Az előszó szerint az anyaggyűjtésben teljességre törekedtek a szerkesztők és az anyag felhasználása is láthatólag gazdag. A célkitűzést, hogy segítséget nyújtsanak »e hősi kor kutatóinak, és hősi kor után érdeklődő olvasóknak«, véleményünk szerint teljes mértékben elérték. És ami talán az előbb elmondottakkal egyenlő értékű érdem — sikerült egy igényes és eleven könyvészeti stíluskísérlet, ami talán sajtó alá batorítja történelmi bibliográfiánk sokezer tétova céduláját is.

BÓDAY PÁL